

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Παιδικοί διάλογοι» Πέτρου Χάρη

«Ο «Αγώνας τῆς Γυναίκας» κι ἄλλοτε εἶχε ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ἀνάγκη νὰ δημιουργηθεῖ καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ ἔλλειψή της εἶναι τόσο αἰσθητή, μιὰ παιδικὴ βιβλιοθήκη» εἶναι ἀπόλυτὴ ἀνάγκη νὰ γραφοῦνε καὶ στὴν Ἑλλάδα βιβλία γιὰ παιδιά, τερπνά, διασκεδαστικά, ἐκπαιδευτικά, πού σύγχρονα νὰ μορφώνουν τὸ παιδί, νὰ πλουτίζουν τὶς γνώσεις του, νὰ ἀναπτύσσουν τὴν αἰσθητικὴ του ἀντίληψη καὶ νὰ διαπλάθουν καὶ τὸν χαρακτήρα του.

Τέτια βιβλία ὑπάρχουν βέβαια κι ὄλας μερικὰ, ἀλλὰ ἀκόμα πάρα πολὺ ἐλάχιστα ὑπάρχουν οἱ ἐκδόσεις τοῦ Ἑκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου, τὰ βιβλία τῆς κ. Δέλια πού ἐντελῶς ἀριστουργηματικὰ πλέκονται ὁμῶς γύρω ἀπὸ μιὰ ἰδεολογία ἀπαρχαιωμένη σήμερα, ὑπερβολικὰ ἐθνικιστικὴ, ὑπάρχουν τὰ νάυαγματάρια τοῦ Κράτους, ἡ Ἀδερφοῦλα τοῦ κ. Ξενοπούλου, κ ἐλάχιστα ἄλλα ἀκόμα. Δὲν ἀρκεῖ. Ὅσο δὲν ἔχομε πλατιὰ ἀναγνωστικὴ τροφή νὰ δώσουμε στὰ παιδιά θὰ ἀπειλοῦνται πάντα ἀπὸ τὸν κίνδυνο νὰ πέσουν στὰ χέρια τους διάφορα αἰσχρὰ ἀναγνώσματα πού κυκλοφοροῦν στοὺς δρόμους καὶ πού δὲ μποροῦν παρὰ νὰ τὰ διαφθεύρουν καὶ ἠθικὰ καὶ καλαισθητικὰ. Γιὰ τὸν κίνδυνο αὐτὸ μίλησε πέρσι στὸν «Αγώνας» μὲνα φωτεινότητα ἄρθρο τῆς ἡ Δίδα Σταματελλάτου.

Ἔτσι ὑποδεχτήκαμε μὲ ἐξαιρετικὴ χαρὰ τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ κ. Χάρη πού ἔρχεται σήμερα νὰ πλουτίσει τὴν παιδικὴ βιβλιοθήκη. Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Χάρη πού ἔδωσε κι ὄλας στὴ Νεοελληνικὴ λογοτεχνία διηγήματα πολὺ ξελεπτισμένα, πού ἀναλύουν βαθιὰ κάποιες ὁμαλές, στὴν ἐπιφάνεια καὶ μέσα περίπλοκες ψυχολογικὲς καταστάσεις, φαίνονταν ἀρετὴ ἐγγύηση πὼς οἱ Παιδικοὶ τοῦ Διάλογοι θὰ διηγούνταν στὰ παιδιά ἱστορίες λεπτές, εὐγενεῖς, ἀνθρωπιστικὲς. Καὶ πραγματικὰ τὰ προσόντα αὐτὰ δὲ λείπουν ἀπὸ τὸ βιβλίο του. Ἀναγκάζομαστε ὁμῶς νὰ ὁμολογήσουμε πὼς δὲν εἶναι ἀρκετά.

Ὁ κ. Χάρη γιὰ νὰ πλησιάσει τὸ παιδί θέλησε σημαντικὰ νὰ μεταβάλει τὸ εἶδος του. Στὰ ἄλλα του διηγήματα μελετοῦσε ἀνθρώπους, ὄχι βέβαια ἐξαιρετικούς, μὰ πάντα ὑπερευαίσθητους, μὲ ἐντατικὴ αὐτομικὴ ἐσωτερικὴ ζωὴ. Τώρα θέλησε νὰ παρουσιάσει παιδιά πού νὰ ἀνήκουν στὸ κοινὸ, μέσο τύπο τῶν παιδιῶν, χωρὶς κανένα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ παρὰ τὸ ἐλάχιστο ἢ τὴν ἀρετὴ τους. Παρουσιάζει τὸν τύπο τοῦ λαίμαργου, τοῦ καλοῦ μαθητῆ, τοῦ περιεργου, κτλ. δηλαδὴ σχηματοποιεῖ χαρακτήρες. Οἱ χαρακτήρες ἀναγκαστικὰ ἐμφανίζονται ψεύτικοι, οἱ ὁμιλίες τους στεροῦνται, ἀν ὄχι ἀπὸ ζωηρότητα, στεροῦνται ἀπὸ ἀλήθεια, ἀπὸ ζωὴ, τὸ παιδί θὰ τὸ διαισθανθεῖ, δὲ θὰ ἀναγνωρίσει στὰ παιδιά τῶν διαλόγων τὸν ἑαυτὸ του, οἱ διάλογοι δὲ θὰ τὸ ἐνδιαφέρουν, δὲ θὰ τὸ διασκεδάσουν, δὲ θὰ τοῦ ἀρέσουν. Ἀκόμα θὰ τὸ διαθέσει ἀσκημα καὶ ἡ πολὺ διδαχτικὴ τάση πού ἐμφανέστατα διακρίνεται στοὺς διαλόγους αὐτοῦς. Τὸ ἄτακτο παιδί τιμωριεῖται πάντα στὸ τέλος ἀπὸ μιὰ ἄμεση δικαιοσύνη, βέβαια ὄχι μὲ μιὰ τιμωρία ὑπερβολικὴ, ὁ κ. Χάρη διατηρεῖ τὸ μέτρο, τιμωριεῖται

μὲ μιὰ τιμωρία ἀνάλογη μὲ τὸ παράπτωμά του, ἀλλὰ πού τόσο κανονικὴ γίνεται καὶ μάλιστα γιὰ τὸ μικρὸ ἀναγνώστη, ἀνυπόφορα ἐνοχλητικὴ. Ἄλλοτε κανένας δὲν ἀρνιέται πὼς εἶχαν γραφεῖ ἀρκετὰ τέτοια βιβλία γιὰ παιδιά, βιβλία πού ἀμέσως ξεσκέπαζαν τὸν ἠθικοπλαστικὸ σκοπὸ τους, καὶ πιθανὸν αὐτὰ νὰ εἶχε γιὰ πρότυπο ὁ κ. Χάρη, τὶς λεγόμενες Βερquina-des ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ κυριώτερου τους συγγραφέα. Σήμερα ὁμῶς εἶναι γενικὰ παρατηρημένο καὶ παραδεγμένο ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν ἐχτέλεσαν κανένα προσορισμό, ὅτι τὸ παιδαγωγικὸ βιβλίο πρέπει κύρια νὰ τέρπει καὶ ὕστερα ἐντελῶς ἀπόκρυφα νὰ διδάσκει, νὰ διδάσκει δηλαδὴ χωρὶς τὸ παιδί νὰ τὸ καταλαβαίνει καθόλου ἂν τὸ παιδί διακρίνει τὴν πρόθεση τῆς διδασκαλίας στὸ βιβλίο πού τοῦ δίνουν γιὰ νὰ διασκεδάσει, ὄχι μόνο πλήττει, μὰ κι ἐλίμωνα ἀντιδρᾷ, ἡ ἠθικοπλαστικὴ καὶ μορφωτικὴ ἐπιρροὴ χάνεται ὁλότελα.

Ἴσως ὁ κ. Χάρη νὰ εἶναι ἀκόμα πάρα πολὺ νέος γιὰ νὰ γράψει γιὰ τὰ παιδιά. Τὸ παιδί εἶναι ἕνας ὄργανισμός πολὺ διάφορος ἀπὸ τὸν ὄργανισμό πού ἀναπτύχθηκε. Γι' αὐτὸ γιὰ νὰ ξεναπλησιάσουμε τὸ παιδί χρειάζεται νὰ ἔχομε ἀπομακρυνθεῖ ἀρκετὰ ἀπ' αὐτό θὰ τὸ ξεναπλησιάσουμε μόνο ὅταν ὄριμασμένοι θὰ τὸ ἔχομε νιώσει, ἀφοῦ γιὰ καιρὸ θὰ τὸ ἔχομε παρατηρήσει, ψυχολογήσει, ἀγαπήσει συνειδητά. Ὁ κ. Χάρη ἦταν ἀδύνατο νὰ προφτάσει νὰ συμπληρώσει τὸν κύκλο αὐτό ἦταν ἀδύνατο νὰ γράψει γιὰ τὰ παιδιά δημουργικά. Ἔτσι μιμήθηκε μόνο, κι ὅπως τὸ εἶπα πρότυπα ἀπαρχαιωμένα.

Ἐνα ἄλλο ἐλάχιστο τοῦ βιβλίου του εἶναι, πιθανόν, ἀκόμα ἡ συντομία ὄλων τῶν διαλόγων. Ἡ θεωρία πὼς γιὰ τὸ μικρὸ παιδί χρειάζονται μικρὲς ἱστορίες εἶναι βασικὰ λανθασμένη. Ἡ ἀπειρίστη φαντασία τῶν παιδιῶν, ἡ ἐνεργητικότητά τους, πνίγεται μέσα στὴν περιορισμένη ἀφήγηση τὸ παιδί ζητᾷ περιπέτειες, πλατειὰ δράση, ἀπλοχωριά. Εἶναι ἄλλως τε γνωστὸ πὼς τὸ σύντομο, συγκεντρωμένο διήγημα καλλιεργεῖται σὶς πολιτισμένες κοινωνίες, ὅπου οἱ ἄνθρωποι κουρασμένοι, μὲ ἀναπτυγμένη τὴν ἐσωτερικὴ τους ζωὴ θέλουν τὸ καθεὶ νὰ τοὺς ὑποδείχεται μόνο καὶ νὰ τὸ συμπληρώνουν οἱ ἴδιοι. Οἱ πρωτόγονες κοινωνίες τραγουδοῦν μεγάλη ἐπη.

Ὁ κ. Χάρη, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρὸ ξελεπτισμένους μας νέους συγγραφεῖς, ἀς καλλιεργήσει τὸ εἶδος τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναλυτικοῦ διηγήματος. Ἡ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία τὸ ἔχει ἀνάγκη. Κι ἄλλοτε ἔγραψα πὼς ὕστερα ἀπὸ τὴν *Τελευταία νύχτα τῆς Γῆς*, τὸ πρῶτο βιβλίο τοῦ κ. Χάρη ἡ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ περιμένει πάρα πολλὰ ἀπ' αὐτόν. Φαντάζομαι ἄλλως τε πὼς ἡ συγγραφὴ διηγημάτων γιὰ μεγάλους, ἢ τόσο πολὺ πρὸ συμφωνη μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία του, θὰ τὸν ἱκανοποιεῖ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν συγγραφὴ βιβλίων γιὰ παιδιά καὶ πὼς εὐκόλα θὰ παρηγορηθεῖ ἂν πραγματικὰ, ὅπως τὸ πιστεύω, ἀπέτυχε σ' αὐτὸ τὸ εἶδος.

Εἶναι μόνον κρίμα πού ἡ παιδικὴ βιβλιοθήκη ἀναγκάζεται νὰ περιμένει ἀκόμα τοὺς συγγραφεῖς της.

ΑΛΚΗΣ ΘΥΡΛΟΣ